

*Гнатковська О. М.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

*Сапожник І. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

*Суродейкіна Т. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

ЕКСПЛІЦИТНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В ДИСКУРСІ ІНТЕРНЕТ-КОМЕНТАРІВ

Анотація. Робота присвячена дослідженню експліцитних засобів вираження категорії оцінки в дискурсі англомовних коментарів про компанію Nestle. Проаналізовано теоретичні відомості про категорію оцінки як онтологічний феномен, що є предметом різногалузевих студій, і розглянуто принципи класифікації засобів вираження оцінки в мові, здійснено спробу аналізу засобів вираження оцінки на лексико-семантичному та синтаксичному рівнях на прикладі відгуків про діяльність компанії в соціальних мережах.

Ключові слова: аксіологічна категорія, експліцитна оцінка, оцінно марковані лексеми, лексико-семантичні засоби, синтактико-стилістичні засоби.

Аспект комунікації, під час якого явище проходить через призму особистих цінностей людини і набуває мовцем характеристики-оцінки, має свої засоби вираження, які спостерігаються на кожному мовному рівні. Поява оцінних висловлювань спричинена тим, що в людини в процесі комунікації виникає потреба вказати своє ставлення до дійсності, яке є одночасно оцінним і прагматичним.

Оцінка та процес оцінювання пронизують усі аспекти життя людини. Оцінювальна діяльність відображає процес взаємодії людини з фактами навколишнього світу та її ціннісне ставлення до оточуючих реалій. У лінгвістичній сфері оцінкою називають позитивну або негативну характеристику денота, а саме твердження мовця про його ставлення до предмета дійсності. Одним із аспектів відображення взаємодії людини та дійсності є оцінювальний аспект: предмет об'єктивного світу розділяється людиною з погляду його характеристик, що знаходить відображення в мовних структурах [1, с. 413].

Постановка проблеми. Важливість дослідження оцінних висловлювань зумовлена недостатнім висвітленням аспектів проблеми вираження оцінки в дискурсі коментарів у сучасній англійській мові. Дослідження експліцитних засобів вираження оцінки в мові уможливує подальший розподіл текстових одиниць на такі, що дають позитивну оцінку, та такі, що характеризують предмет думки негативно. Вивчення засобів вираження оцінки сприятиме структуризації знань для створення

моделі оптимального аналізу мовних одиниць для їх розбору в контексті коментарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка виявляється в усіх сферах функціонування людини, відповідно, вона є об'єктом вивчення тих наук, які мають на меті описати когнітивні процеси, що регулюють життя людини. Аксіологічний аспект перебуває в полі вивчення філософів М.О. Беляєвої, І.В. Горієнко-Митрофанової, логіків В.М. Богуславського, Д.П. Горського, О.Г. Дробницького, О.А. Івіна, психологів Г.К. Радчук, Ю.Ж. Шайгородського та лінгвістів Н.Д. Арутюнової, О.М. Вольф, М.М. Гринишиної, Т.А. Космеди, І.О. Меркулової, О.М. Островської, О.В. Юдіна, А.І. Яновець та ін.

Метою статті є окреслення спектра засобів вираження оцінки на різних мовних рівнях і пошук оптимальних шляхів аналізу онлайн-коментарів.

Об'єктом дослідження є мовні одиниці, що містять елемент оцінки.

Предмет дослідження – засоби вираження оцінки на різних мовних рівнях.

Виклад основного матеріалу. У ході розвитку комунікативних досліджень з'явилася потреба у вивченні мовного аспекту категорії оцінки, який описав би функціонування засобів вираження оцінки та специфіку її втілення в мові. Категорія оцінки виявляється на різних рівнях мови, втілюючи її прагматичну функцію [2, с. 17]. Категорією оцінки називають позитивну або негативну кваліфікацію предмета думки, а саме – судження мовця та його ставлення до референта. Оцінка є результатом оцінного процесу [2, с. 211]. Мова втілює в собі взаємодію людини з дійсністю в багатьох аспектах, одним із яких є оцінювальний, тобто об'єктивна дійсність сприймається людиною через призму оцінного характеру: добра та зла і т. д. [2; 4; 6; 7].

В основі лексико-семантичної системи засобів вираження оцінки лежать аксіологічно марковані лексеми. У них оцінка виступає виразним компонентом значення або ж можлива реалізація оцінності шляхом перенесення значення [7, с. 23]. Стосовно частини мовного аспекту реалізації оцінки, прикметники

та прислівники здатні експлікувати оцінку самі по собі, адже їхнім іманентним категорійним значенням є вказівка на ознаку.

Серед лексичних засобів найбільшою здатністю до вказівки на оцінку володіють прикметники та прислівники, разом із ними здатністю вказівки на ознаку, що дозволяє робити висновки про оцінку мовцем певних характеристик предмета дійсності, володіє іменник. За рахунок перенесення ознаки виражати експліковану оцінку можуть і дієслова. Стилїстичні засоби також вважають експліцитним засобом вираження оцінки, навіть якщо оцінна сема не прямо виражена в них, адже завдяки інтерпретації стилїстичного засобу можна зробити висновок про кваліфікацію предмета думки мовцем.

У ході аналізу одиниць ми виокремлюємо такі групи лексичних значень, які повинні бути прийняті до уваги у вивченні відгуків як людиною, так і технічними засобами:

1) лексеми-елементи предикатів «добре – нейтрально – погано»;

2) похідні лексеми;

3) оцінні значення в межах тематичної групи;

4) лексеми, що вказують на ставлення мовця до об'єкта оцінки;

5) лексеми, що містять характеристику об'єкта оцінки.

До першої групи відносимо слова, що знаходяться безпосередньо на площині антитетичних предикатів «добре – нейтрально – погано» та повну парадигму цих лексичних одиниць. Серед таких одиниць виділяємо слова-елементи антитетичних предикатів «добре – нейтрально – погано» і наводимо кількісні показники їх появи у вибірці в якості лексико-семантичного засобу вираження оцінки: *great* (22), *good* (14), *OK* (2), *excellent* (1), *fine* (1), *perfect* (1), *satisfactory* (1).

До другої групи лексики, що має семантику оцінності, вважаємо необхідним віднести ті одиниці, що містять компонент, який змінює або завдає вектор семантиці слова, тобто семантика оцінності повинна трактуватися через цей елемент, а не безпосередньо з кореня слова. Сюди відносимо такі слова: *overpriced* (2), *disappointing* (1), *high-quality* (1), *misleading* (1), *unbeatable* (1), *unfortunate* (1), *unpleasant* (1), *well-stocked* (1).

Третю групу формують слова, що набувають семантики позитивної або негативної оцінки лише для тієї тематичної групи, яка є релевантною для дослідження певного продукту. У нашому випадку сюди ввійшли слова, що набувають оцінної асоціації саме в межах обговорення продуктів харчування та свідчать про відповідний харчовий склад: *no sugar added* (10), *sucralose* (3), *sugar free* (3), *carrageenan* (2), *acesulfamepotassium* (1), *cane juice* (1), *multisifier* (1), *GMO* (1), *low-cal* (1), *maltodextrin* (1), *modified cornstarch* (1), *polysaccharides* (1), *splenda* (1).

Значну частину групи слів, що вказують на ставлення мовця до об'єкта оцінки, формують дієслова й іменники, адже вони мають здатність переміщати аксіологічний акцент з об'єкта на суб'єкт оцінки. Серед нашої вибірки знаходимо такі випадки використання лексем у якості лексико-семантичного засобу вираження оцінки: *love* (10), *like* (5), *favorite* (fave) (5), *happy* (3), *recommend* (2), *goodness* (1), *impressed* (1), *pleased* (1), *winner* (1).

П'яту групу оцінних значень складають слова, що містять оцінну семантику, спрямовану на опис характеристик об'єкта або об'єкта оцінки в цілому. Цю групу слів у нашому випадку формують прикметники або дієприкметники, адже саме вони виконують описову функцію. Сюди відносимо: *artificial* (3), *fresh* (2), *yummy* (4), *consistent* (1), *damaged* (1), *defective* (1), *disquisting* (1), *flavorable* (1), *gross* (1), *spoiled* (1), *torn* (1).

Аналізуючи частоту вживання кожної групи лексичних одиниць, ми дійшли висновку, що ядро оцінної лексики формують слова, що знаходяться безпосередньо на площині антитетичних предикатів «добре – нейтрально – погано», і їх парадигма. Також вагому частку лексико-семантичних засобів вираження оцінки формують слова, які набувають позитивної або негативної оцінності лише в контексті тематичної групи, тобто під час дослідження іншого роду продукту, послуг або інших аспектів діяльності компанії ці слова не виконували б ролі оцінних маркерів.

Аналізуючи вираження оцінки на синтаксичному рівні, перш за все, виділяємо два види оцінних значень: синтаксичні конструкції, що вказують на ставлення суб'єкта оцінки до об'єкта, а також синтаксичні конструкції, що описують одну з характеристик об'єкта оцінки.

Групу синтаксичних конструкцій, які вказують на ставлення мовця до об'єкта оцінки, можна умовно розділити, опираючись на критерій відносин суб'єкта й об'єкта оцінки, а саме на такі підгрупи:

1. Синтаксичні конструкції, що вказують на висновок суб'єкта оцінки від взаємодії з її об'єктом;

2. Наміри суб'єкта оцінки стосовно її об'єкта;

3. Спонування суб'єктом оцінки до дій щодо її об'єкта;

4. Власне ставлення суб'єкта оцінки.

Розглядаючи випадки вказівки на висновок суб'єкта оцінки від взаємодії з її об'єктом, наведемо такі приклади:

1. «*I would have given it a 5 star review, except...*» – у межах синтаксичної конструкції завдяки граматичній формі вказано на небажання/незможу високо оцінити продукт. Тут граматична форма вступає у взаємодію з лексичною одиницею «5 star», таким чином у комплексі формуючи засіб вказівки на оцінку об'єкта.

2. «*Changing from 5 star to 1 star*» – у цьому разі також простежується взаємодія лексичних одиниць, які разом формують оцінне значення в межах синтаксичної структури.

Оцінне значення також може бути втілене на рівні словосполучення, завдяки поєднанню лексичних значень у нове із семантикою оцінності, наприклад:

3. «*I LOST ALL MY MONEY*»;

4. «*it was a waste of money*»;

5. «*This has become a staple of my morning and before bed meals*»;

6. «*going to the trash*».

Аналізуючи вибірку на предмет вказівки намірів суб'єкта оцінки стосовно її об'єкта, знаходимо такі приклади:

1. «*Will probably buy it again*».

2. «*I probably won't buy it again*».

3. «*I will be buying this regularly from now on*».

4. «*I'll pass on ever buying it again!*».

5. «*Will definitely buy again!*».

Із прикладів робимо висновок, що поєднання форм майбутнього часу з дієсловами, що безпосередньо вказують на дію щодо об'єкта оцінки, призводить до виникнення семантики оцінності в таких конструкціях загалом, тоді як вживання таких дієслів поза межами окресленої форми позбавлене оцінності й ізолювано не може служити засобом вираження оцінки.

Спонування суб'єктом оцінки до дій стосовно її об'єкта містить оцінне значення, яке частково імплікується завдяки аналізу спонукальної дії на предмет її мотивів, тим самим повертаючись до характеристики об'єкта оцінки, але можливо простежити певні тенденції в засобах його втілення, наприклад:

1. «*I wouldn't use any other kind!*» – поєднання лексичного значення з граматичною формою умовного способу;

2. «*I bought this hoping it would be a little healthier and more natural*» – поєднання лексичного значення з граматичною формою умовного способу;

3. «**NO ONE SHOULD BUY FROM THEM!**» – поєднання лексичного значення з граматичною формою наказового способу;

4. «*Nestle should take it out of the product already*» – поєднання лексичного значення з граматичною формою наказового способу;

5. «**NOT TO BUY!!!!!!!!!!**» – поєднання лексичного значення з граматичною формою наказового способу;

Окремою підгрупою виділяємо власне ставлення суб'єкта оцінки до її об'єкта. Зазвичай таку роль виконують дієслова, але, на відміну від дієслів-репрезентантів, що первинно містять оцінність, ми розглядаємо саме дієслова, що, вступивши в дію з іншими мовними одиницями, набули оцінності та дозволяють характеризувати коментар як позитивний або негативний щодо об'єкта оцінки, наприклад:

1. «*I drink it almost every day*»;

2. «*I drink this product daily*»;

3. «*I use it year round*»;

4. «*Have bought it for years*»;

5. «*I have used NSA Nesquik in my coffee for YEARS*»;

6. «*Have loved this mix since the first time I used it years and years ago*».

Підсумовуючи синтактико-стилістичні засоби вираження оцінності, які вказують на ставлення мовця до об'єкта оцінки, бачимо, що найбільша частка засобів припадає на одиниці, котрі мають значення власне ставлення суб'єкта.

Основа синтаксичних одиниць, що вказують на характеристику об'єкта оцінки або дотичну до нього дію чи явище, складають саме словосполучення. Для визначення ядра оцінних засобів у цій категорії пропонуємо розділяти словосполучення на іменні та дієслівні, щоб виділити переважаючу лексичну складову частину і проаналізувати принципи сполучуваності в процесі здобуття оцінної семантики таких одиниць. У ході аналізу ми виявили, що для нашої вибірки прислівникові словосполучення не є актуальними в якості засобів вираження оцінки, адже не зафіксовано прикладу вживання прислівникового сполучення, що містив би чітку семантику оцінності поза межами контексту.

Серед іменних словосполучень, що вказують на характеристику об'єкта і містять семантику оцінності, знаходимо, наприклад, такі:

1. *a lot less calories than regular*;

2. *product's formula is just right*;

3. *pretty fresh tasting*;

4. *with an expiration date well of fin to the next year*;

5. *it's just way too sweet*;

6. *the shipping was very slow*;

7. *the price is twice*;

8. *smaller than what I expected*;

9. *minus one star for the price*;

10. *the expiration dates are too soon*.

Серед дієслівних словосполучень, що вказують на характеристику об'єкта і містять семантику оцінності, знаходимо такі:

1. *this does mix well and dissolves well*;

2. *it tastes just as good as regular*;

3. *mixes poorly*;

4. *tastes better than the regular version*;

5. *dissolved just as easily as regular version*;

6. *dissolves quickly*;

7. *couldn't tell it contained artificial sweeteners*;

8. *it arrived pretty fast*;

9. *they make no mention of it on the packaging*;

10. *it takes a little longer to mix in*;

11. *lacking in quality*;

12. *beat in quality and quantity*.

Аналізуючи лексичну складову частину таких словосполучень, робимо висновок, що тематично слова, які спричиняють появу семантики оцінності в прикладах, близькі до виділених нами лексичних засобів вираження оцінки. Тим не менш, припускаємо, що слова, які формують словосполучення, перебувають на периферії лексико-семантичних полів тих позначуваних явищ, ядро яких формують слова, що мають здатність самостійно втілювати значення оцінності, не вступаючи у взаємодію з іншими одиницями мови.

Окрім описаних вище засобів синтаксичного рівня, відносимо сюди також оцінку, що втілена за допомогою стилістичних засобів синтаксичного мовного рівня. Наприклад, риторичних запитань:

1. «*I came across tin the Grocery store & bought both flavors. I can't believe how different & unpleasant the taste is. WHYYYY change a Good thing?!*».

2. «*Great stuff. The kids love it. Who needs the sugar filled stuff?*».

3. «*Tastes good! Sugar free! What more could one ask for from sugar free chocolate milk mix?*».

4. «*Chocolate goodness, without added sugar. What could be better?*».

5. «*Maltodextrin is minimally polymerized glucose (grape sugar) and is so quickly broken down to glucose in the gut that it raises blood sugar levels almost as quickly as glucose itself. What then are the health benefits of adding (no sugar)?*»

Або іронії, наприклад: «*Nice way to try to obscure this information by placing it in a hard to see location!*».

Оцінка, втілена за допомогою вищеперахованих стилістичних засобів, не може бути розчленована на окремі мовні одиниці чи віднесена до однієї з вищенаведених груп, адже вона набуває семантики оцінності в комплексі усіх складових частин і водночас поєднує характеристику об'єкта та ставлення до нього суб'єкта оцінки.

Таким чином, вираження оцінки на синтаксичному рівні може відбуватися завдяки вказівці на ставлення суб'єкта оцінки, вказівці на характеристику об'єкта або ж через поєднання цих елементів у вираженні оцінки за допомогою стилістичних засобів. У втіленні оцінки на синтактико-стилістичному рівні бере участь не лише поєднання лексичних значень у нове з відтінком оцінності, а й граматичні структури, завдяки яким окремі лексичні одиниці пов'язані, тим самим підсилюючи або завдаючи вектор значенню оцінності, даючи змогу класифікувати коментар як позитивний або негативний.

Висновки. Аналізуючи засоби вираження оцінки в контексті коментарів про продукт, зазначимо, що основу лексичних засобів формують ті одиниці, що є елементами предикатів «добрий» – «поганий», адже часто саме завдяки їм може бути здійснена класифікація коментаря на позитивний і негативний, що і є одним із завдань контролю за коментарями загалом, не беручи до уваги контекстуальну складову частину. Крім того, важливою части-

ною лексики, що містить семантику оцінності, є та, яка набуває оцінності для досліджуваної тематичної групи, тобто має позитивну або негативну конотацію у вживанні в контексті розмови про окремі явища чи предмети. Загалом лексику можна класифікувати як таку, що несе інформацію про характеристики об'єкта оцінки, основу якою складають ад'єктиви, та таку, що вказує на ставлення до нього суб'єкта оцінки, здебільшого дієслівні одиниці. Цей класифікаційний підхід можна використовувати також до синтактико-стилістичних засобів вираження оцінки, де система набуття одиницями оцінної семантики трохи складніша, порівняно з лексичними одиницями. Окрім злиття лексичних значень окремих слів, важливим елементом семантики оцінності в синтаксичних структурах є граматична форма, адже через неї втілюються прагмалінгвістичні інтенції мовця.

Література:

1. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К., 2006. 716 с.
2. Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений. Оценка, событие, факт. М.: Наука, 1988. 341 с.
3. Вендина Т.И. Семантика оценки и ее манифестация средствами словообразования. М., 1987. № 4. С. 6–17.
4. Космеда Т.А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2000. 349 с.
5. Приходько Г.І. Оцінка і комунікація. Вінниця: Нова Книга, 2013. 168 с.
6. Яновець А.І. Прагматика засобів вираження негативної оцінки в сучасній англійській мові. Науковий вісник Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк, 2007. Вип. 4. С. 248–252.
7. Дейна Л.В. До проблеми класифікації оцінних значень: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2014. С. 20–25.

Гнатковская Е. М., Сапожник И. В., Сурodeйкина Т. В. Эксплицитные способы реализации категории оценки в дискурсе интернет-комментариев

Аннотация. Работа посвящена исследованию эксплицитных способов выражения оценки в дискурсе англоязычных комментариев о компании Nestle. Проанализированы теоретические сведения о категории оценки как онтологическом феномене, являющемся предметом разноотраслевых студий, и рассмотрены принципы классификации способов выражения оценки в языке, предпринята попытка анализа способов выражения оценки на лексико-семантическом и синтаксическом уровнях на примере отзывов о деятельности компании в социальных сетях.

Ключевые слова: аксиологическая категория, эксплицитная оценка, оценочно маркированные лексемы, лексико-семантические средства, синтактико-стилистические средства.

Hnatkovska O., Sapozhnyk I., Surodeikina T. Explicit means of evaluation expression in the discourse of internet comments

Summary. The article is dedicated to the study of the explicit means of evaluation expression in the discourse of comments about the Nestle company. The theoretical material concerning the evaluation as an ontological phenomenon, as well as the principles of linguistic evaluation expression means classification are examined. The lexico-semantic and syntactic-stylistic aspects of evaluative utterances interpretation are investigated, and an attempt to analyze the evaluation expression means is made, based on the comments about a company in the social media.

Key words: axiological category, explicit evaluation, evaluatively marked lexemes, lexico-semantic means, syntactic-stylistic means.